ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 11. janvārī [1]

1. Ar 2005. gada 21. aprīļa spriedumu [2] (turpmāk tekstā — "apstrīdētais spriedums") Pirmās instances tiesa noraidīja *Holcim (Deutschland) AG* prasību pret Eiropas Kopienu Komisiju, kas bija vērsta uz to, lai atlīdzinātu izdevumus par bankas garantiju, kas radušies, lai varētu atlikt naudas soda par EK līguma 85. panta (jaunajā redakcijā — EKL 81. pants) pārkāpumu, kas tika uzlikts ar lēmumu, kuru vēlāk atcēla Pirmās instances tiesa, samaksu.

2. Ar šo apelācijas sūdzību tās iesniedzēja lūdz Tiesu atcelt apstrīdēto spriedumu un piespriest Komisijai atlīdzināt minētos izdevumus kopā ar nokavējuma procentiem.

Fakti

3. Ar Komisijas 1994. gada 30. novembra lēmumu (turpmāk tekstā — "lēmums lietā "Cements"") [3] sabiedrībām *Alsen Breitenburg Zement und Kalkwerke GmbH* (turpmāk tekstā — "*ABZK*") un *Nordcement AG* [turpmāk tekstā — "*Nordcement*"] tika noteikts pienākums samaksāt naudas sodus attiecīgi 3,841 miljona EUR un 1,85 miljonu EUR apmērā par EK līguma 85. panta pārkāpumu.

4. *ABZK* un *Nordcement* apstrīdēja minēto lēmumu Pirmās instances tiesā un, atsaucoties uz Komisijas piedāvājumu, nolēma iesniegt bankas garantiju, tādējādi izvairoties

1 — Oriģinālvaloda — itāļu.

2 — Lieta T-28/03 *Holcim (Deutschland)*/Komisija (Krājums, II-1357. lpp.).

3 — Lēmums 94/815/EK par EK līguma 85. panta piemērošanu (Lieta IV/33.126 un 33.322 — "Cements", OV L 343, 1. lpp.).

no pienākuma nekavējoties samaksāt naudas sodus.

31. janvārī, apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību piespriest Komisijai samaksāt tai iepriekšējā punktā minēto summu, pieskaitot kavējuma procentus, kuri aprēķināti pēc likmes 5,75 % gadā, sākot no 2000. gada 15. aprīļa; kā arī tiesāšanās izdevumus.

5. Ar 2000. gada 15. marta spriedumu (turpmāk tekstā — "spriedums lietā "Cements"")[4] Pirmās instances tiesa atcēla lēmumu lietā "Cements" daļā, kas attiecas uz *Alsen AG*, kurā tai laikā bija apvienoti *ABZK* un *Nordcement*, kas vēlāk kļuva par *Holcim (Deutschland) AG* (turpmāk tekstā — "apelācijas sūdzības iesniedzēja").

8. Ar apstrīdēto spriedumu Pirmās instances tiesa prasību noraidīja un piesprieda apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

6. Apelācijas sūdzības iesniedzēja līdz ar to lūdza Komisiju atlīdzināt izdevumus, kas bija radušies sakarā ar iepriekš minēto bankas garantiju saņemšanu kopsummā par EUR 139 002,21. Komisija atteicās atlīdzināt šos izdevumus.

9. Pirmās instances tiesa uzskatīja, ka prasība daļā, kurā tā ir pamatota ar EK līguma 233. pantu[5], ir nepieņemama un noraidāma kā nepieņemama tajā daļā, kurā tā attiecas uz pakārtoto prasījumu par to, ka prasība, pamatojoties uz EK līguma 233. pantu, ir jāinterpretē kā prasība par tiesību akta atcelšanu vai prasība sakarā ar bezdarbību[6].

Tiesvedība Pirmās instances tiesā un apstrīdētais spriedums

7. Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegts 2003. gada

10. Pirmās instances tiesa konstatēja, ka sūdzība ietver prasību par zaudējumu atlīdzību EKL 235. panta un EKL 288. panta otrās daļas izpratnē[7]. Tomēr Pirmās instances tiesa nosprieda, ka minētā prasība ir nepieņemama, jo saskaņā ar Kopienu Tiesas Statūtu 46. pantu attiecībā uz apelācijas

4 — Spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, saukts par [spriedumu lietā] "Cements" (*Recueil*, II-491. lpp.).

5 — Apstrīdētā sprieduma motīvu daļas 27.–40. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts.

6 — Turpat, motīvu daļas 41.–46. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts.

7 — Turpat, 41.–46. punkts.

sūdzības iesniedzējas izdevumiem par bankas garantiju, kuri radušies 5 gadus pirms prasības celšanas, ir iestājies noilgums [8].

11. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa norādīja, ka saskaņā ar judikatūru noilguma termiņš prasībai sakarā ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību var sākt ritēt tikai tad, ja pirms tam ir īstenojušies visi nosacījumi, kas nosaka atlīdzinājuma pienākumu. Šajā lietā, pēc Pirmās instances tiesas domām, prezumētie zaudējumi ir radušies ar bankas garantiju nodibināšanas brīdi (kas attiecībā uz *ABZK* būtu 1995. gada 3. maijs un attiecībā uz *Nordcement* — 1995. gada 18. aprīlis), un kopš tā brīža apelācijas sūdzības iesniedzēja varēja celt prasību par Kopienas ārpuslīgumisko atbildību, atsaucoties uz nākotnē iespējamiem neapšaubāmiem un nosakāmiem zaudējumiem, jo šie zaudējumi ir pietiekami skaidri paredzami. Pirmās instances tiesa, ņemot vērā, ka izdevumi par bankas garantiju tika aprēķināti atbilstoši [*pro rata*] dienu skaitam, kuru laikā garantijas bija spēkā, nosprieda, ka prezumētiem zaudējumiem bija secīgs raksturs. Pirmās instances tiesa konstatēja, ka, ņemot vērā datumu, kurā veikta darbība, kas to pārtrauc, noilgums attiecas uz periodu, kas ir senāks par pieciem gadiem pirms šī datuma, neskarot tiesības, kas radušās vēlākā periodā, un ka noilgums tika pārtraukts tikai ar prasības iesniegšanu [9].

12. Pēc būtības attiecībā uz prasījuma tiesībām uz atlīdzību, kurām vēl nebija iestājies noilgums, Pirmās instances tiesa nosprieda, ka prasība ir nepamatota, jo nav izpildīti divi Kopienas ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās priekšnoteikumi.

13. Pirmkārt, Pirmās instances tiesa izslēdza, ka spriedumā lietā "Cements" konstatētais Kopienu tiesību pārkāpums tiktāl, ciktāl tas attiecas uz *ABZK* un *Nordcement*, būtu pietiekoši būtisks Kopienu judikatūras izpratnē. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa konstatēja, ka šajā lietā Komisijas rīcības brīvība bija patiešām "ierobežota", tomēr lēmuma lietā "Cements" un "sprieduma lietā "Cements" pamatā esošā lieta bija ārkārtīgi sarežģīta, un Komisijai bija jānoregulē ļoti sarežģīta situācija; tas pats arī attiecībā uz EK līguma noteikumu attiecībā uz aizliegtu vienošanos piemērošanas grūtībām, kas bija jo lielākas liela skaita attiecīgo lietas faktisko apstākļu dēļ [10].

14. Otrkārt, Pirmās instances tiesa izslēdza, ka cēloņsakarība starp atbildētājai pārmesto rīcību un zaudējumiem varētu būt kvalificējama kā pietiekami tieša Kopienu judikatūras izpratnē. Pēc Pirmās instances tiesas domām [11], apelācijas sūdzības iesniedzējas izdevumi par bankas garantijas nodibināšanu izrietēja no apelācijas sūdzības iesniedzējas brīvās gribas nepildīt pienākumu maksāt

8 — Turpat, motīvu daļas 74. punkts un rezolutīvās daļas 3) punkts.

9 — Apstrīdētā sprieduma 59., 60., 63., 68.–70. un 74. punkts.

10 — Turpat, 100., 102., 114. un 115. punkts.

11 — Turpat, 123. un 124. punkts.

naudas sodus lēmumā lietā "Cements" noteiktā termiņa ietvaros un, nodibinot bankas garantijas, atkāpties no EK līgumā noteiktā, kas, pirmkārt, piešķir izpildu dokumenta spēku Komisijas lēmumiem, ar kuriem tiek uzliktas finansiālas saistības personām, kas nav valstis [12], un, otrkārt, izslēdz lietu izskatīšanas Kopienu Tiesās apturošo iedarbību [13].

— piespriest Komisijai samaksāt tai summu EUR 139 002,21 apmērā, ieskaitot kavējuma procentus, kuri aprēķināti pēc likmes 5,75 % gadā, kopš 2000. gada 15. aprīļa vai, pakārtoti, nodot lietu atkārtotai izskatīšanai Pirmās instances tiesā;

Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

15. Ar prasības pieteikumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2005. gada 13. jūlijā, apelācijas sūdzības iesniedzēja pārsūdzēja iepriekš minēto spriedumu.

17. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

16. Apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumi Tiesai ir šādi:

— noraidīt apelācijas sūdzību;

— atcelt apstrīdēto spriedumu;

12 — EK līguma 192. panta pirmā daļa (jaunajā redakcijā — EKL 256. panta pirmā daļa).

13 — EK līguma 185. panta pirmais teikums (jaunajā redakcijā — EKL 242. panta pirmais teikums).

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskā analīze

Par pirmo apelācijas pamatu attiecībā uz daļējo zaudējumu atlīdzības tiesību noilgumu

Lietas dalībnieku argumenti

18. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir nepareizi interpretējusi Kopienu Tiesas Statūtu 46. pantā noteiktos noilguma noteikumus. Tā uzskata, ka saskaņā ar judikatūru noilguma termiņš prasībai sakarā ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību var sākt ritēt tikai tad, ja pirms tam ir īstenojušies visi nosacījumi, kas nosaka atlīdzinājuma pienākumu [14]. Tā kā, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem, lēmuma lietā "Cements" atcelšana bija priekšnoteikums, kas radīja Komisijai bankas garantiju izdevumu atlīdzinājuma pienākumu, tiesības uz atlīdzību noilguma termiņš sāka ritēt Pirmās instances tiesas sprieduma lietā "Cements" pasludināšanas dienā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka prasībai par zaudējumu, kuri radušies no prettiesiska sodu uzliekoša lēmuma, atlīdzību nebūtu labvēlīga iedarbība bez pozitīva iznākuma iepriekš procesā par tiesību akta atcelšanu.

19. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Pirmās instances tiesa, lai noraidītu apelācijas sūdzības iesniedzējas pieņēmumu par noilguma termiņa sākuma punktu, kļūdaini ir pamatojusies uz zaudējumu atlīdzības prasījuma autonomo raksturu attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka izskatāmajā lietā nevar būt runa par pilnīgu prasību autonomiju starp diviem prasību veidiem, jo zaudējumu rašanās bija tieši saistīta ar prasības atcelt tiesību aktu iesniegšanu. Faktiski bankas garantiju nodibināšana bija kļuvusi nepieciešama tieši šādas prasības pret lēmumu lietā "Cements" celšanai.

20. Turklāt Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka bankas garantiju nodibināšanas brīdī zaudējumi vēl nebija konkrēti. Tobrīd saskaņā ar Apelācijas sūdzības iesniedzējas viedokli un pretēji Pirmās instances tiesas uzskatiem zaudējumi nebija nedz noteikti, nedz nosakāmi, jo to apmērs bija atkarīgs no tiesvedības par tiesību akta atcelšanu ilguma.

14 — 1982. gada 27. janvāra spriedums apvienotajās lietās 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 un 5/81 *Birra Wührer* u.c./Komisija (*Recueil*, 85. lpp., 10. punkts).

21. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka zaudējumi esot bijuši secīgi. Gluži pretēji — zaudējumi bija vienoti, sastāvoši no vienotā līgumā nodibinātām banku garantijām un no šajā sakarā pieskaitītām banku komisijām. Fakts, ka šo zaudējumu apmērs varētu būt atkarīgs no tiesvedības par tiesību akta atcelšanu ilguma, nepadara šos zaudējumus par tādiem, kas ir radušies atkārtotā un pakāpeniskā veidā. Pirmās instances tiesa esot nonākusi pretrunā pati ar sevi, apstrīdētā sprieduma 63. punktā uzskatot, ka šajā lietā runa ir par zaudējumiem nākotnē, turpretī sprieduma 69. punktā konstatējot zaudējumu pārsvarā pakāpenisko raksturu.

22. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzēja pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā nav atzinusi kaut vai, ka tiesības prasīt banku garantiju izdevumu atlīdzību noilgums tika pārtraukts pirms prasības par zaudējumu atlīdzību iesniegšanas, jau ar prasību atcelt lēmumu lietā "Cements".

nodibināšanas brīdī zaudējumi bija noteikti vai nosakāmi, pastāvot iespējai izrēķināt apelācijas sūdzības iesniedzējas bankām maksājamās komisiju summas, pamatojoties uz garantiju līgumos nodibinātajām taksēm; Pirmās instances tiesa līdz ar to nav pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatot, ka prezumētie zaudējumi ir pietiekoši konkrēti tieši tajā brīdī. Apelācijas sūdzības iesniedzējas arguments par prezumēto zaudējumu raksturu, proti, ka tas nav secīgs, tikai apstiprina, ka paši zaudējumi bija radušies banku garantiju nodibināšanas brīdī, nevis sprieduma lietā "Cements" pasludināšanas dienā. Visbeidzot, arī apelācijas sūdzības iesniedzējas pakārtoti izvirzītā argumentācija nav pamatota, jo no Tiesas Statūtu 46. panta skaidri izriet, ka noilguma termiņš tiek pārtraukts ar prasības par zaudējumu atlīdzību iesniegšanu, nevis ar prasību atcelt tiesību aktu.

Novērtējums

23. Komisija uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas galvenā argumentācija ir ierobežota ar to, lai atklātu spriedumā lietā "Cements" minētās ārpuslīgumiskās atbildības sākuma faktu, kas būtu absurds. Patiesībā šis fakts būtu jāmeklē lēmumā lietā "Cements" vai bankas garantiju nodibināšanā. Komisija turklāt uzskata, ka bankas garantiju

24. Tiesas Statūtu 46. pantā noteikts, ka "lietas pret Kopienām sakarā ar ārpuslīgumu saistībām nevar ierosināt, ja ir pagājuši pieci gadi pēc notikuma, kas ļāvis lietu ierosināt".

25. Kā Tiesa jau ir norādījusi, noilguma funkcija ir saskaņot cietušā tiesību aizsardzību un tiesiskās drošības principu [15]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru noilguma termiņš prasībai sakarā ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību var sākt ritēt tikai tad, ja pirms tam ir īstenojušies visi nosacījumi, kas nosaka atlīdzinājuma pienākumu [16].

26. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka šajā lietā viens no Kopienu ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās priekšnoteikumiem varētu būt lēmuma lietā "Cements" atcelšana.

27. Šis pieņēmums man šķiet nepamatots.

28. Atgādinu, ka Kopienas ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās un tiesības uz radīto zaudējumu atlīdzību izpildījums ir atkarīgi no nosacījumu, kas attiecas uz Kopienu iestāžu prettiesiskas rīcības esamību, reāliem zaudējumiem un cēloņsakarību starp tiem, kopuma [17].

29. Tomēr, pirmkārt, no judikatūras nekādi neizriet, ka attiecīgās iestādes prettiesiskas rīcības priekšnoteikums iestājas tikai brīdī, kad minētais prettiesiskums ir noteikts tiesas ceļā. Šāda prettiesiskuma konstatēšana tiesas ceļā acīmredzami ir nepieciešams nosacījums, lai tiesvedībā noteiktu Kopienas ārpuslīgumisko atbildību, bet no tā nekādā ziņā nav atkarīga nedz šādas atbildības rašanās, nedz prasības par zaudējumu atlīdzību noilguma termiņa sākums.

30. Turpretī, paužot pretēju uzskatu, iespēja noteikt vai nenoteikt noilguma termiņa sākumu tiktu dota pašam kreditoram. Šis termiņš nesāktos, kamēr kreditors nebūtu cēlis prasību (par tiesību akta atcelšanu un/vai par atbildību) *un* saņēmis [tiesas] novērtējumu attiecībā uz iestādes rīcības prettiesisko raksturu.

31. Man šķiet acīmredzami, ka noilguma regulējums uzliek prasītājam pienākumu

15 — Tiesas 2002. gada 18. jūlija rīkojums lietā C-136/01 P *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi*/Komisija (*Recueil*, I-6565. lpp., 28. punkts).

16 — Iepriekš minētā sprieduma lietā *Birra Wührer* u.c./Padome un Komisija 10. punkts un iepriekš minētā rīkojuma *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi*/Komisija 30. punkts.

17 — Iepriekš minētā sprieduma lietā *Birra Wührer* u.c./Padome un Komisija 9. punkts un 1999. gada 14. oktobra spriedums lietā C-104/97 P *Atlanta*/Eiropas Kopiena (*Recueil*, I-6983. lpp., 65. punkts), kā arī iepriekš minētā rīkojuma *Autosalone Ispra dei Fratelli Rossi*/Komisija 29. punkts.

pašam ar tiesību padomnieku palīdzību izvērtēt iestādes rīcības prettiesiskumu. Tādējādi Pirmās instances tiesas uzskats, apstrīdētā sprieduma 65. punktā norādot, ka kopš lēmuma lietā "Cements" pieņemšanas apelācijas sūdzības iesniedzējai bija iespēja celt prasību par Kopienu tiesību pārkāpumu, ir pareizs. Turklāt Pirmās instances tiesa pati jau iepriekš lietās *Hartmann*/Padome un Komisija [18] un *Bühring*/Padome un Komisija [19] ir noskaidrojusi, ka, lai sāktu ritēt noilguma termiņš, cietušajam ir jāapzinās zaudējumu rašanās fakts, nevis to prettiesiskums.

32. Otrkārt, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatam lēmuma lietā "Cements" atcelšana nebija nepieciešama arī tāpēc, lai šajā lietā atlīdzināmos zaudējumus atzītu par konkrētiem.

33. Šajā sakarā Pirmās instances tiesa apstrīdētajā spriedumā ir norādījusi, ka kopš banku garantiju nodibināšanas brīža apelācijas sūdzības iesniedzējas prezumētie zaudējumi bija nākotnē iespējami, tomēr jau neapšaubāmi un nosakāmi, jo tie bija pietiekami skaidri paredzami. Šī iemesla dēļ Pirmās instances tiesa ir uzskatījusi, ka kopš tā paša brīža apelācijas sūdzības iesniedzējai bija iespēja celt prasību par Kopienas ārpuslīgumisko atbildību un ka šajā lietā kopš tā paša brīža sāka ritēt arī noilguma termiņš [20].

34. Paužot šādu viedokli, šķiet, ka Pirmās instances tiesa uzskata, ka Kopienas ārpuslīgumiskās atbildības noilguma termiņš obligāti sāk ritēt ar brīdi, kad kļūst iespējams celt šo prasību. Šādu viedokli ir paudis arī ģenerāladvokāts Kapotorti [*Capotorti*] [21], kurš šai sakarā ir norādījis, ka "katrs tiesību celt prasību tiesā iesniegšanas noilguma periods sākas ar dienu, kad prasība var tikt iesniegta", un ka tiktāl, "ciktāl prasība ir pamatota ar EK līguma 215. un 178. pantu (jaunajā redakcijā — EKL 288. un 235. pants), tā ir pieļaujama arī par nākotnē paredzamiem zaudējumiem, un brīdis, sākot ar kuru, var tikt īstenota iespēja celt prasību, ir noilguma termiņa sākuma [*a quo*] datums".

35. Tomēr šāds pieņēmums mani nepārliecina, jo man šķiet, ka tas neatbilst Tiesas agrākajai judikatūrai. Tāpat kā apelācijas sūdzības iesniedzējai, arī man liekas, ka šāds pieņēmums kļūdaini jauc noilguma termiņa sākuma brīža jautājumu ar prasības par zaudējumu atlīdzību pieņemamību.

18 — 1997. gada 16. aprīļa spriedums lietā T-20/94 (*Recueil*, II-595. lpp., 112. punkts).

19 — 1998. gada 4. februāra spriedums lietā T-246/93 (*Recueil*, II-171. lpp., 68. punkts).

20 — Skat. apstrīdēto spriedumu, 60.–63. un 68. punkts.

21 — Secinājumi, sniegti 1981. gada 13. oktobrī iepriekš minētajā lietā *Birra Wührer* u.c./Padome un Komisija un lietā 51/81 *De Franceschi*/Padome un Komisija (1982. gada 27. janvāra spriedums, *Recueil*, 108. lpp., 4. punkts).

36. Pirmkārt, no Tiesas judikatūras izriet, ka EKL 288. pants neliedz Kopienu tiesai konstatēt Kopienas atbildību par nenovēršamiem un pietiekami droši paredzamiem zaudējumiem, pat ja zaudējumus nevar vēl pavisam precīzi aprēķināt. Faktiski saskaņā ar Tiesas viedokli, lai izvairītos no lielākiem zaudējumiem, var būt jāceļ prasība tiesā, tiklīdz ir skaidra zaudējumu rašanās [22].

37. Otrkārt, no Tiesas judikatūras izriet, ka noilguma termiņš prasības celšanai sakarā ar Kopienas ārpuslīgumisko atbildību var sākt ritēt tikai tad, ja pirms tam tiek konkretizēts atlīdzināmais zaudējums, t.i., kad ir radušās Kopienas prettiesiskās rīcības kaitīgās sekas [23].

38. Manuprāt, no tā izriet, ka ir ļoti iespējams uzsākt zaudējumu atlīdzības prasību saskaņā ar EKL 235. pantu, neraugoties uz to, ka zaudējumi vēl nav konkretizēti (ja tie tomēr ir nenovēršami un pietiekami droši paredzami), bet katrā ziņā noilguma termiņš nesāk ritēt pirms pašu zaudējumu konkretizēšanās.

39. Būtībā iepriekš 36. punktā minētā judikatūra ir vērsta uz to, lai pieļautu prasības par zaudējumu atlīdzību celšanu, kas pretējā gadījumā būtu uzskatāma par pāragru, kā agrīnās aizsardzības instrumentu, lai ierobežotu Kopienas prettiesiskās rīcības kaitīgo seku apmēru. Šādas agrīnās aizsardzības iespējamība tomēr nekādi neietekmē noilguma termiņa sākumu [*dies a quo*], kas turklāt atbilst arī Kopienas interesēm. Faktiski ar šādu aizsardzības instrumentu palīdzību var ierobežot atlīdzības apmēru, kas Kopienai būtu jāmaksā gadījumā, ja īstenotos tās ārpuslīgumiskās atbildības priekšnoteikumi.

40. Turklāt, ja ir pareizi, ka noilguma termiņš nevar sākt ritēt, ja nav iespējams iesniegt prasību par zaudējumu atlīdzību, no tā obligāti neizriet, ka termiņš sāk ritēt tieši tai brīdī, kad kļūst iespējama minētā prasības celšana.

41. Tomēr šajā lietā laika posms starp brīdi, kad zaudējumi bija kļuvuši par *pietiekami skaidri paredzamiem*, un brīdi, kad tie bija konkretizējušies, ir ļoti īss. Pirmais brīdis, kā to pareizi ir norādījusi Pirmās instances tiesa,

22 — 1976. gada 2. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 56/74 līdz 60/74 *Kampffmeyer* u.c./Padome un Komisija (*Recueil*, 711. lpp., 6. punkts) un 1987. gada 14. janvāra spriedums lietā 281/84 *Zuckerfabrik Bedburg* u.c./Padome un Komisija (*Recueil*, 49. lpp., 14. punkts).

23 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Birra Wührer* u.c./Padome un Komisija, 10. un 11. punkts, un lietā *De Franceschi*/Padome un Komisija, 10. un 11. punkts.

sakrīt ar banku garantiju nodibināšanu. Otrais brīdis, kas ir brīdis, ar kuru sāk ritēt noilguma termiņš, ir nosakāms nākamajā dienā, jo, kā to konstatējusi Pirmās instances tiesa [24], banku garantiju izdevumi tiek aprēķināti, pamatojoties uz dienu skaitu.

42. Katrā ziņā joprojām pastāv fakts, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neapgalvo, ka noilguma termiņš sāka ritēt nākamajā dienā pēc banku garantiju nodibināšanas. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzēja iebilst, ka Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā, ka zaudējumi tika konkretizēti tikai ar lēmuma lietā "Cements" atcelšanu. Tomēr šāds pretarguments šķiet pilnīgi nepamatots tāpēc, ka banku garantiju izdevumi, kas veido prezumētos zaudējumus, kā tas tikko tika norādīts, sāka uzkrāties nākamajā dienā pēc banku garantiju nodibināšanas, līdz ar to ilgu laiku pirms sprieduma lietā "Cements".

43. Minētais spriedums, protams, novērsa apelācijas sūdzības iesniedzējas pienākumu maksāt naudas sodu, kas *ABZK* un *Nordcement* uzlikts ar lēmumu lietā "Cements", un līdz ar to izbeidza arī banku garantiju izdevumu uzkrāšanos, kas apelācijas sūdzības iesniedzējai būtu jāmaksā. Tādējādi izdevumu galīgā summa un līdz ar to arī prezumētie zaudējumi ir kļuvuši par kopumā nosakāmiem.

24 — Apstrīdētā sprieduma 61. punkts.

44. Tomēr tas nepamato pieņēmumu, ka noilguma termiņš var nebūt pagājis pirms šā brīža. Judikatūra attiecībā uz noilguma termiņa sākumpunktu prasa, lai zaudējumi būtu konkretizējušies, nevis lai tie būtu arī jau radušies pilnā apmērā. No otras puses, no judikatūras nekādi neizriet, ka EKL 235. pantā noteiktā prasība par zaudējumu atlīdzību būtu iespējama tikai ar nosacījumu, ka atlīdzināmie zaudējumi prasības iesniegšanas brīdī ir precīzi nosakāmi *kopumā*.

45. Līdz ar to uzskatu, ka Pirmās instances tiesa būtu pieļāvusi tiesību kļūdu, nospriežot, ka noilguma termiņš šajā lietā sāka ritēt tajā dienā (kad tika nodibinātas banku garantijas), kurā, zaudējumiem kļūstot par pietiekami skaidri paredzamiem, jau varēja tikt celta prasība par zaudējumu atlīdzību, nevis tajā dienā, kurā zaudējumi ir faktiski konkretizējušies. Tomēr uzskatu, ka šajā lietā izskatāmie apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildumi katrā ziņā ir noraidāmi, izņemot gadījumu, kad tiek mainīts to pamatojums, tāpēc ka pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas prasībām šāda konkretizācija notika nevis ar spriedumu lietā "Cements", bet ar pirmo banku garantiju izdevumu rašanos, kas notika dienu pēc minēto garantiju nodibināšanas.

46. Turpmākie apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildumi par zaudējumu pēkšņo, nevis pakāpenisko rašanos un noilguma termiņa

pārtraukumu ar prasības atcelt lēmumu lietā "Cements" iesniegšanu man liekas acīmredzami nepieņemami.

Par otro apelācijas pamatu attiecībā uz Kopienu rīcības prettiesiskuma nosacījumu

Lietas dalībnieku argumenti

47. Arguments par zaudējumu rašanās pēkšņo raksturu, pat ja tas būtu pamatots, nekādā veidā nevar attiekties uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, tāpēc ka ārpuslīgumiskās prasības noilgums attiecas uz visiem prasītajiem zaudējumiem, nevis, kā tas tika konstatēts apstrīdētajā spriedumā, tikai uz to daļu.

48. Pakārtoti izvirzītais arguments par noilguma termiņa pārtraukumu ir pretrunā ar skaidro Kopienu Tiesas Statūtu 46. panta regulējumu, kas precīzi individualizē tajā paredzētā noilguma pārtraucošos aktus. No otras puses, prasības atcelt tiesību aktu iesniegšana būtībā nevar pārtraukt prasības par zaudējumu atlīdzību noilgumu, jo tā *per sé* neizsaka gribu īstenot tiesības uz zaudējumu, kurus izraisījis akts, pret kuru šī pati prasība tiek vērsta, atlīdzību.

49. Manuprāt, pirmais apelācijas pamats līdz ar to ir noraidāms.

50. Apelācijas sūdzības iesniedzēja galvenokārt uzskata, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nosakot pietiekami būtisku Kopienu tiesību pārkāpumu kā nosacījumu Kopienas pienākumam atlīdzināt zaudējumus arī šāda veida lietā. Tā uzskata, ka pietiekami būtiska pārkāpuma kritērijs judikatūrā tiek pieprasīts tikai gadījumā, kad Kopienu ārpuslīgumiskā atbildība izriet no normatīva akta, nevis arī gadījumā, kad tā izriet no lēmumiem par naudas sodu uzlikšanu par konkurences tiesību pārkāpumiem, lēmumiem, kuru prettiesiskums varētu būt pietiekošs, lai iestātos šāda atbildība.

51. Pakārtoti apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka šajā gadījumā Komisija tomēr ir pieļāvusi pietiekami būtisku pārkāpumu un ka Pirmās instances tiesa, nospriežot pretējo, ir kļūdījusies.

52. Šai sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja iebilst, ka Pirmās instances tiesa, pirmkārt,

izvērtējot, vai Kopienu tiesību pārkāpums, kuru ir pieļāvusi Komisija, ir pietiekami būtisks, neaprobežojās ar faktu, ka lēmums lietā "Cements" neatstāja iestādei nekādu rīcības brīvību. Kā papildu izvērtēšanas kritēriju ņemot vērā faktu sarežģītību un grūtības Kopienu tiesību normu piemērošanā aizliegto vienošanos jomā, Pirmās instances tiesa ir kļūdaini novirzījusies no judikatūras, kas kā svarīgāko kritēriju, nosakot pietiekami būtiska pārkāpuma esamību, izvirza attiecīgās iestādes rīcības brīvības apjomu.

53. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka katrā ziņā fakti, kas tika pārmesti *ABZK* un *Nordcement* lēmumā lietā "Cements", un to juridiskais vērtējums nebija tik sarežģīti, lai pamatotu minētās Kopienu atbildības izslēgšanu. Faktiski Komisijai būtu bijis tikai jāpārliecinās, vai minēto sabiedrību piedalīšanās informācijas par eksporta tirgiem apmaiņā, kas notika Eiropas Cementa eksporta komitejas [*European Cement Export Commitee*] (turpmāk tekstā — "*ECEK*") ietvaros, varētu veidot Kopienu tiesību aizliegto vienošanos jomā pārkāpumu. Pirmās instances tiesa, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim ņemot vērā lēmuma lietā "Cements" pamatā esošo sarežģīto faktu un juridisko jautājumu raksturu, ir izdarījusi kļūdainus secinājumus par apstākļiem, kas neattiecas uz *ABZK* un *Nordcement*, kā arī par šādām grūtībām saistībā ar Komisijas lēmumu vienas procedūras un viena lēmuma ietvaros izskatīt ar minēto uzņēmumu un trešo uzņēmumu saistītos faktus un nostāju.

54. Eiropas Komisija uzskata, ka Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdas, izslēdzot, ka lēmuma lietā "Cements" pieņemšana attiecībā uz *ABZK* un *Nordcement* ir būtisks Kopienu tiesību pārkāpums, un tādēļ nospriežot, ka šajā lietā Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība nepastāv.

55. Tā apstrīd apelācijas sūdzības iesniedzējas veikto nodalījumu starp normatīviem aktiem un individuāliem lēmumiem, kas saskaņā ar neseno judikatūru nav noteicošais, lai noteiktu attiecīgajai iestādei pieejamās rīcības brīvības robežas. Turklāt tā uzskata, ka Pirmās instances tiesa pareizi ņēmusi vērā arī Komisijas vērtēto faktu sarežģītību. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzējas arguments, ka šie fakti nebija sarežģīti, apelācijas robežās esot nepieņemams un katrā ziņā nepamatots, jo bija jāņem vērā, kā to ir darījusi Pirmās instances tiesa, ne tikai uzņēmumu *ABZK* un *Nordcement* situācijas, bet arī tobrīd visā cementa nozarē esošā situācija, kas tajā pašā spriedumā lietā "Cements" tika uzskatīta par ļoti sarežģītu.

Novērtējums

56. Apstrīdētajā spriedumā Pirmās instances tiesa pēc tam, kad bija atgādinājusi, ka Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība ir atkarīga no nosacījumu kopuma, kuru starpā ir arī iestādei pārmestās rīcības prettiesiskums [25], ir pareizi konstatējusi, ka attiecībā uz šo nosacījumu judikatūra prasa, lai tiktu konstatēts, ka ir pietiekami būtiski pārkāptas tiesību normas, kas piešķir tiesības privātpersonām [26].

57. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem, kas balstās uz jau diezgan senu judikatūru [27], pietiekami būtiska pārkāpuma esamības nosacījums nav nepieciešams tikai lietās, kurās attiecīgajai iestādei pārmestā prettiesiskā rīcība izpaužas normatīva akta pieņemšanā. Minētā Pirmās instances tiesas judikatūra, tāpat kā arī tai sekojošā judikatūra [28] nemaz tādā veidā neierobežo šī nosacījuma piemērošanas jomu, gluži pretēji — tam ir vispārīgs raksturs [29].

58. Pirmās instances tiesa tomēr nav pieļāvusi nekādu tiesību kļūdu, nospriežot, ka Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība par zaudējumiem, kuri pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem tai ir nodarīti, pieņemot lēmumu lietā "Cements", prasa privātpersonām tiesību piešķirošās tiesību normas pietiekoši būtiska pārkāpuma konstatāciju.

59. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējas pakārtoti izvirzīto argumentu vispirms ir jānorāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja iebilst, ka Pirmās instances tiesa, pieņemot, ka Komisijas rīcības brīvība bija "ierobežota", šī paša iemesla dēļ kļūdaini nav atzinusi minētā pārkāpuma esamību.

25 — Apstrīdētā sprieduma 86. punkts.

26 — Turpat, 87. punkts. Pirmās instances tiesa šajā sakarā min 2000. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-352/98 P *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija (*Recueil*, I-5291. lpp., 40. un 42.–44. punkts), 2002. gada 10. decembra spriedumu lietā C-312/00 P Komisija/*Camar* un *Tico* (*Recueil*, I-11355. lpp., 52.–55. punkts) un 2003. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-472/00 P Komisija/*Fresh Marine* (*Recueil*, I-7541. lpp., 24.–26. punkts).

27 — 1971. gada 2. decembra spriedums lietā 5/71 *Zuckerfabrik Schoeppenstedt*/Padome (*Recueil*, 975. lpp., 11. punkts), kas Kopienas ārpuslīgumisko atbildību par zaudējumiem, izrietošiem no ekonomiski politisko izvēli uzliekoša normatīva akta, padarīja atkarīgu no privātpersonu tiesību aizsargājošās normas būtiska pārkāpuma esamības.

28 — 2004. gada 23. marta spriedums lietā C-234/02 P *Mediateur/Lamberts* (*Recueil*, I-2803. lpp., 49. punkts) un 2005. gada 12. jūlija spriedums lietā C-198/03 P Komisija/*CEVA* un *Pfizer* (Krājums, I-6357. lpp., 63. punkts).

29 — Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēja kļūdās arī tad, kad uzsver, ka visi Tiesas spriedumi, kurus Pirmās instances tiesa minējusi apstrīdētā sprieduma 87. punktā, attiecas uz atbildību, kas izriet no normatīvā akta. Faktiski iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/*Camar* un *Tico* attiecas uz ārpuslīgumisko atbildību Komisijas lēmuma, ar kuru netika pieņemts viens pagaidu pasākumu lūgums Padomes 1993. gada 13. februāra Regulas (EEK) Nr. 404/93 par banānu tirgus kopīgo organizāciju (OV L 47, 1. lpp.) 30. panta ietvaros, rezultātā.

60. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pareizi norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru noteicošais kritērijs, lai atzītu, ka Kopienu tiesību pārkāpums ir pietiekami noteikts, ir tāds, ka attiecīgā Kopienu iestāde acīmredzamā un nopietnā veidā ir pārkāpusi tai piešķirtās rīcības brīvības robežas. Izšķirošais faktors, lai noteiktu, vai ir noticis šāds pārkāpums, tādējādi ir attiecīgajai iestādei pieejamās rīcības brīvības apjoms [30].

61. Tomēr Tiesas izstrādātajā noteikumu sistēmā EKL 288. panta otrās daļas piemērošanā tostarp ņemta vērā izskatāmo lietu sarežģītība, grūtības saistībā ar tiesību normu piemērošanu vai interpretāciju un it īpaši — attiecīgā tiesību akta autora rīcības brīvības apjoms [31].

62. Līdz ar to Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi tiesību kļūdu, ņemot vērā arī Komisijas izskatāmo situāciju sarežģītību un attiecīgo EKL noteikumu piemērošanas grūtības, lai izvērtētu, vai šajā lietā pastāv būtisks Kopienu tiesību pārkāpums.

63. Attiecībā uz iebildumu par Pirmās instances tiesas veikto vērtējumu saistībā ar Komisijas izskatāmo situāciju un tās juridisko vērtējumu sarežģītību uzskatu, ka tas ir pieņemams daļā, kurā Pirmās instances tiesa savā spriedumā ņēmusi vērā arī faktus, kas neattiecas uz *ABZK* un *Nordcement*.

64. Uzskatu, ka nedz faktu, nedz to juridisko vērtējumu sarežģītības pārbaude nav tiesību jautājumi; šie jautājumi ir jāizvērtē faktisko apstākļu noskaidrošanas ietvaros, kas, kā zināms, nav Tiesas kompetencē apelācijas tiesvedībā, izņemot, ja ir tikuši sagrozīti tai iesniegtie pierādījumi [32], kas šajā lietā netiek apgalvots.

65. Gluži pretēji — tiesību jautājums ir tas, vai šajā instancē var tikt izskatīts fakts, vai ir pieņemami vai nē iepriekš minētās izvērtēšanas ietvaros ņemt vērā arī citu uzņēmumu faktus un pozīcijas, lai noteiktu, vai kāda

30 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, 43. un 46. punkts; lietā Komisija/*Camar* un *Tico*, 54. un 55. punkts; lietā Komisija/*Fresh Marine*, 26. un 27. punkts, un lietā Komisija/*CEVA* un *Pfizer*, 64. un 66. punkts.

31 — Iepriekš minētie spriedumi lietā *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, 40. punkts; lietā Komisija/*Camar* un *Tico*, 52. punkts; lietā Komisija/*Fresh Marine*, 24. punkts, un lietā Komisija/*CEVA* un *Pfizer*, 62. punkts.

32 — Cita starpā 1999. gada 11. februāra spriedums lietā C-390/95 P *Antillean Rice Mills* u.c./Komisija (*Recueil*, I-769. lpp., 29. punkts) un 2003. gada 8. maija spriedums lietā C-122/01 P *T. Port*/Komisija (*Recueil*, I-4261. lpp., 27. punkts).

uzņēmuma pieļauts Kopienu tiesību pārkāpums ir pietiekami būtisks.

66. Attiecībā uz šo jautājumu, pirmkārt, uzskatu, ka šajā lietā, ņemot vērā EK līguma 85. panta 1. punkta, kas attiecas uz nolīgumiem un saskaņotām darbībām vai pārkāpumiem, kas pieprasa divu vai vairāku uzņēmumu piedalīšanos, piemērošanu, ir acīmredzami, ka Eiropas Komisija nevarēja pārbaudīt šīs tiesību normas pārkāpumu no viena atsevišķa uzņēmuma viedokļa un aprobežoties ar tikai šī uzņēmuma faktu noskaidrošanu un pārbaudi. Atšķirībā no tā, ko uzskata apelācijas sūdzības iesniedzēja, Komisija tātad nevarēja pieņemt atsevišķu lēmumu tikai attiecībā uz *ABZK* un/vai *Nordcement* [33].

67. Apelācijas sūdzības iesniedzējas iebildums būtībā attiecas uz faktu, ka Pirmās instances tiesa ir izdarījusi secinājumus par *ABZK* un *Nordcement* lietas sarežģītību, pamatojoties uz iepriekš minētā sprieduma lietā "Cements" lielo apjomu, lai gan, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, šis apjoms balstās vienkārši uz sākotnēji Komisijas un vēlāk arī Pirmās instances tiesas izvēli viena lēmuma ietvaros izskatīt vairākas *saistītas lietas* [34].

68. Tomēr no apstrīdētā sprieduma nekādi neizriet, ka Pirmās instances tiesa faktu un to juridisko vērtējumu sarežģītību varētu būt izsecinājusi no sprieduma lietā "Cements".

69. Protams, katrā ziņā ir skaidrs, ka Pirmās instances tiesa savas argumentācijas pirmajā daļā [35], šķiet, secinājusi nevis par specifisku darbību, ko Komisija pārmeta *ABZK*, *Nordcement* un citiem uzņēmumiem, kas tiek uzskatīti par atbildīgiem par abiem minētajiem pārkāpumiem, sarežģītību, bet par lēmuma lietā "Cements" pamatā esošās lietas (turpmāk tekstā — lieta "Cements") sarežģītību.

70. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka ar lēmumu lietā "Cements" Komisija konstatēja vairāku EK līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu esamību [36]. Tomēr tikai daļa no šiem pārkāpumiem tika attiecināta uz *ABZK* un *Nordcement*, proti, tie, kas minēti lēmuma lietā "Cements" 1. pantā, t.i., "vienošanās, kas paredzēja ievērot valstu tirgu robežas un regulēja cementa pārvedumus no vienas valsts uz citu"; un šī paša lēmuma 5. pantā, t.i., *ECEK* ietvaros notikusī informācijas

33 — Skat. apelācijas sūdzības 52. punkta beigas.
34 — Turpat.
35 — Apstrīdētā sprieduma 103.–106. punkts.
36 — Skat. lēmuma lietā "Cements" 1.–7. punktu.

apmaiņa par "trešo importētājvalstu eksporta un importa situāciju, eksporta cenām, importa situāciju dalībvalstīs un iekšējo tirgu pieprasījuma un piedāvājuma situācijām, lai radītu šķēršļus konkurentu iekļūšanai Kopienas valstu attiecīgajos tirgos".

71. Tā kā Pirmās instances tiesai apstrīdētajā spriedumā bija jāizvērtē noregulējamo situāciju sarežģītība, lai noskaidrotu nevis, vai administratīvās procedūras ilgums bijis saprātīgs [37], bet gan, vai Komisijas izdarītais Kopienu tiesību pārkāpums, kas radīja zaudējumus sabiedrībām *ABZK* un *Nordcement*, bijis pietiekami būtisks, mans viedoklis ir tāds, ka Pirmās instances tiesai nebija jāatsaucas uz lietu "Cements" kā tādu, bet gan uz minētajām sabiedrībām attiecinātiem pārkāpumiem; izņēmums varētu būt *papildu precizējumi*, kas tomēr apstrīdētajā spriedumā nav ietverti.

72. Tomēr ir jānorāda, pirmkārt, ka, atsaucoties uz lietu "Cements" kā tādu, Pirmās instances tiesa ir konstatējusi, ka attiecīgajā lietā bija iesaistīti ļoti daudzi uzņēmumi, it īpaši lielākā Eiropas cementa rūpniecības daļa [38]. Turklāt, izlasot tikai lēmuma lietā "Cements" rezolutīvo daļu, kļūst skaidrs, ka ikviens no pārējiem uzņēmumiem, kuri tika atzīti par atbildīgiem par EK līguma 85. panta 1. punkta pārkāpumu, ir piedalījies šī lēmuma 1. pantā konstatētajā pārkāpumā kopā ar *ABZK* un *Nordcement*. No tā izriet, ka liels minētajā pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu skaits precīzi sakrīt ar lietā "Cements" iesaistīto uzņēmumu skaitu un ka grūtības, uz kurām atsaukusies Pirmās instances tiesa un kuras bija saistītas ar lielo iesaistīto uzņēmumu skaitu, līdz ar to tāpat pastāvēja arī vismaz vienā no diviem pārkāpumiem, kuros tika vainotas augstākminētas sabiedrības.

73. Otrkārt, turpmāk savas argumentācijas daļā Pirmās instances tiesa atklāja, ka noregulējamo situāciju sarežģītība izrietēja it īpaši no:

— fakta, ka Komisijas izmeklēšanā attiecīgie uzņēmumi bija *Cembureau* (Eiropas Cementa asociācija) tiešie vai *arī tikai netiešie* (esot pārstāvēti ar to attiecīgajām asociācijām) dalībnieki un ka pēdējais bija tieši *ABZK* un *Nordcement* gadījums [39];

37 — Apstrīdētā sprieduma 104. un 105. punktā Pirmās instances tiesa atsaucās uz vairākiem argumentiem attiecībā uz lēmuma lietā "Cements" pamatā esošās lietas sarežģītību, kuri spriedumā lietā "Cements" tika minēti administratīvā procesa saprātīga ilguma pārbaudes ietvaros.

38 — Apstrīdētā sprieduma 103., 105. un it īpaši 114. punkts.

39 — Turpat, 107. punkts.

— fakta, ka saistībā ar to lēmuma lietā "Cements" daļu, kas attiecas konkrēti uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, atbildētājai nācās saskarties ar ievērojamu dokumentu kopumu, kuru interpretācija nebija viegla [40], un analizēt šo ievērojamu dokumentu skaitu [41];

— fakta, ka, lai gan Pirmās instances tiesa lēmumu lietā "Cements" atcēla daļā, kas attiecas uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, tā tomēr konstatēja, ka Komisijas rīcībā bija virkne pierādījumu, kas varēja pamatot tās viedokli, kuru Pirmās instances tiesa vēlāk ir uzskatījusi par nepietiekami pierādītu, saskaņā ar kuru sadarbības *ECEK* ietvaros mērķis un iedarbība bija nostiprināt pienākumu ievērot vietējo tirgu robežas [42].

74. Apelācijas sūdzības iesniedzēja nekādi nav pieminējusi, nedz arī apstrīdējusi šos pēdējos Pirmās instances tiesas konstatējumus, kas, kā tas skaidri izriet no apstrīdētā sprieduma 114. punkta, kopā ar lielo iesaistīto uzņēmumu skaitu bija tie, kas Pirmās instances tiesai lika secināt Komisijas noregulējamo situāciju īpašo sarežģītību.

75. Šādos apstākļos, pat pieņemot, ka Pirmās instances tiesa ir pieļāvusi kļūdu, savas argumentācijas pirmajā daļā par noregulējamo situāciju sarežģītību atsaucoties uz lietu "Cements" kā tādu, nevis uz specifiskiem *ABZK* un *Nordcement* pārmestajiem pārkāpumiem, šī kļūda, manuprāt, nekādi nav ietekmējusi Pirmās instances tiesas secinājumus, kurus es minēju iepriekšējā punktā.

76. Visbeidzot, attiecībā uz atbilstošo normatīvo aktu piemērošanas grūtībām neviens apstrīdētā sprieduma elements neļauj apgalvot, ka Pirmās instances tiesa attiecībā uz *ABZK* un *Nordcement* pārmestajiem pārkāpumiem nav šos normatīvos aktus izvērtējusi. Gluži pretēji — no apstrīdētā sprieduma 115. punkta skaidri izriet, ka grūtības, kas rodas, piemērojot EK līguma noteikumus vienošanos jomā, bija jo lielākas liela skaita attiecīgo lietas faktisko apstākļu, *tostarp tajā lēmuma daļā, kas attiecas uz apelācijas sūdzības iesniedzēju*, dēļ [43].

40 — Turpat, 108. punkts.

41 — Turpat, 114. punkts.

42 — Turpat, 113. punkts.

43 — Izcēlums kursīvā ir mans.

77. Tādēļ man šķiet, ka arī šis iebildums nav pieņemams.

78. Visbeidzot, ir jāuzsver, ka ir pareizi ņemt vērā Komisijas rīcības brīvības apjoma, faktu sarežģītības un tiesību normu piemērošanas grūtību kopuma izmantošanas leģitimitāti un ka apelācijas sūdzībā nav ietverts neviens iebildums par šādu minēto elementu novērtēšanu Pirmās instances tiesā; no šī elementu kopuma Pirmās instances tiesa ir secinājusi Komisijas izdarītā Kopienu tiesību pārkāpuma nepietiekošo būtiskumu. Līdz ar to Tiesai šai sakarā nav jālemj.

79. Ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka arī otrais apelācijas pamats ir noraidāms.

Par trešo apelācijas pamatu attiecībā uz cēloņsakarības esamību starp prettiesisko rīcību un prezumētiem zaudējumiem

80. Gadījumā, ja, kā es iepriekš ierosināju, Tiesa noraidītu otro apelācijas sūdzības pamatu, trešais apelācijas pamats par cēloņsakarību starp prettiesisko rīcību un prezumētiem zaudējumiem nebūtu jāizskata.

81. Faktiski saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība ir pakļauta visu nosacījumu — attiecībā uz Kopienu iestādei pārmestās rīcības prettiesiskumu, zaudējumu īstumu un cēloņsakarību starp iestādes rīcību un prezumētajiem zaudējumiem — kumulatīvai izpildei; pat viena šī nosacījuma neesamība ir pietiekama, lai noraidītu prasību par zaudējumu atlīdzību [44].

82. Tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja nav norādījusi tādas tiesību kļūdas esamību, kas varētu atspēkot Pirmās instances tiesas secinājumu, ka šajā lietā nepastāv pietiekami būtisks Kopienu tiesību pārkāpums, un tā kā minētais secinājums kā tāds pamato apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtās zaudējumu atlīdzības prasības noraidīšanu, trešā

44 — Skat. tostarp 1987. gada 15. janvāra spriedumu lietā 253/84 *GAEC de la Ségaude*/Padome un Komisija (*Recueil*, 123. lpp., 9. un 21. punkts), 1999. gada 9. septembra spriedumu lietā C-257/98 P *Lucaccioni*/Komisija (*Recueil*, I-5251. lpp., 14. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Atlanta*/Eiropas Kopiena, 65. punkts.

apelācijas pamata izvērtēšana, šķiet, ir lieka, jo *iepriekš norādītajos apstākļos* pat tās iespējamā pamatotība nevarētu ietekmēt apstrīdētā sprieduma rezolutīvo daļu [45].

83. Tādēļ mana turpmākā trešā apelācijas pamata analīze tiks veikta, pieņemot, ka Tiesa pieņems otro apelācijas pamatu vai izlems izskatīt trešo apelācijas pamatu pirms otrā.

Lietas dalībnieku argumenti

84. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka Pirmās instances tiesa šajā lietā kļūdaini ir piemērojusi judikatūru, kas noteic, ka Kopiena var atbildēt tikai par zaudējumiem, kas pietiekoši tieši izriet no attiecīgās iestādes prettiesiskas rīcības [46].

85. Pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka prezumētie zaudējumi pietiekami tieši izriet no lēmuma lietā "Cements" tāpēc, ka gadījumā, ja Komisija nebūtu pieņēmusi minēto lēmumu attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, tai nebūtu jāceļ prasība par tiesību akta atcelšanu un jānodibina banku garantijas.

86. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka lēmums iegūt iepriekš minētās garantijas, nevis uzreiz samaksāt uzlikto sodu, nepārtrauc cēloņsakarību, jo lēmuma lietā "Cements" rezolutīvā daļa un apelācijas sūdzības apturošās iedarbības neesamība piespieda sodītos uzņēmumus apmierināt Komisijas vēlmi būt pārliecinātai par soda samaksu. No šāda viedokļa nedrīkstētu pieļaut atšķirīgu attieksmi attiecībā uz juridiskajām sekām starp šīm divām garantijas formām, kas varēja tikt piedāvātas Komisijai, proti, vai nu banku garantiju nodibināšanu, vai tūlītēju soda samaksu.

87. Treškārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka banku garantiju nodibināšana bija saskaņā ar "pienākumu samazināt zaudējumus", kas apelācijas sūdzības iesniedzējai radās kā prettiesiska tiesību akta adresātei, un tai bija jāsamazina zaudējumi, kuri Komisijai būtu jāatlīdzina. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka, ja tai būtu vajadzējis ņemt aizdevumu, lai no bankām

45 — Citiem vārdiem sakot, trešais apelācijas pamats ir vērsts pret Pirmās instances tiesas sprieduma motīvu daļas elementu, kas tajā ietverts kā pakārtots arguments; līdz ar to tas [apelācijas pamats] ir jānoraida kā neefektīvs, jo lēmuma rezolutīvā daļa balstās uz citu motivācijas elementu, *kas atspēko prasītājas iebildumus*.

46 — Tiesas 1979. gada 4. oktobra spriedums apvienotajās lietās 64/76 un 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 un 45/79 *Dumortier* u.c./Padome (*Recueil*, 3091. lpp., 21. punkts).

saņemtu līdzekļus naudas soda samaksai, parādu procenti, kas būtu jāmaksā un kuri Komisijai zaudējumu atlīdzības ietvaros būtu jāatlīdzina; būtu bijuši lielāki par komisiju maksājumiem par banku garantijām pat gadījumā, ja parādu procenti tiktu samazināti līdz ienākumiem no procentiem, kurus Komisija būtu uzkrājusi naudas soda summas samaksas gadījumā. Līdz ar to Pirmās instances tiesa kļūdaini ir uzskatījusi, ka prezumētie zaudējumi nebūtu atlīdzināmi tāpēc, ka pretējā gadījumā Komisijai tiktu uzlikts pienākums atdot summas, kuras Komisija nav saņēmusi. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzsver, ka EKL 288. panta otrajā daļā paredzētā pienākuma atlīdzināt zaudējumus mērķis ir tieši uzlikt iestādēm pienākumu prettiesisku lēmumu pieņemšanas gadījumā atlīdzināt trešām personām nodarītos zaudējumus.

88. Komisija turpretī uzskata, ka lietā trūkst jebkādas tiešas cēloņsakarības starp Komisijas rīcību un prezumēto zaudējumu rašanos, kas būtu atkarīga vienīgi no apelācijas sūdzības iesniedzējas brīvās gribas iegūt banku garantijas, nevis samaksāt pagaidu naudas sodu. Komisija cita starpā norāda, ka banku garantiju izdevumi būtu radušies pat gadījumā, ja Tiesa nepieņemtu apelācijas sūdzības iesniedzējas celto prasību par lēmumu lietā "Cements".

Novērtējums

89. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Kopienas ārpuslīgumiskā atbildība EKL 288. panta otrās daļas izpratnē var iestāties tikai gadījumā, ja zaudējumi pietiekoši tiešā veidā izriet no attiecīgās iestādes prettiesiskas rīcības [47], vai, citiem vārdiem sakot, minētā atbildība iestājas, ja pastāv tieša [48] (vai tūlītēja) [49] cēloņsakarība starp pārkāpumu un zaudējumiem [50].

90. Apelācijas sūdzības iesniedzēja neizvirza nevienu pretargumentu šai judikatūrai, uz

47 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Dumortier* u.c./Padome, 21. punkts; Pirmās instances tiesas 1996. gada 11. jūlija spriedums lietā T-175/94 *International Procurement Services*/Komisija (*Recueil*, II-729. lpp., 55. punkts) un 1997. gada 25. jūnija spriedums lietā T-7/96 *Perillo*/Komisija (*Recueil*, II-1061. lpp., 41. punkts), kā arī 1998. gada 29. oktobra spriedums lietā T-13/96 *TEAM*/Komisija (*Recueil*, II-4073. lpp., 68. punkts).

48 — 1992. gada 30. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-363/88 un C-364/88 *Finsider* u.c./Komisija (*Recueil*, I-359. lpp., 28. un 50. punkts) (attiecībā uz EOTK ārpuslīgumisko atbildību) un iepriekš minētais spriedums lietā *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija, 41. un 42. punkts; 2005. gada 12. aprīļa rīkojums lietā C-80/04 P *DLD Trading Company Import-Export*/Padome (Krājumā nav publicēts, 45. punkts), kā arī Pirmās instances tiesas 1995. gada 18. septembra spriedums lietā T-168/94 *Blackspurr DIY* u.c./Padome un Komisija (*Recueil*, II-2627. lpp., 40. punkts), 2006. gada 13. septembra spriedums lietā T-226/01 *CAS Succhi di Frutta*/Komisija (Krājums, II-2763. lpp., 37. punkts).

49 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Finsider* u.c./Komisija, 25. punkts.

50 — Saskaņā ar judikatūru tiešas cēloņsakarības pastāvēšana citu starpā ir nepieciešamais nosacījums, lai iestātos arī dalībvalsts ārpuslīgumiskā atbildība par tai pārmesto Kopienu tiesību pārkāpumu. Skat. 1996. gada 5. marta spriedumu apvienotajās lietās C-46/93 un C-48/93 *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (*Recueil*, I-1029. lpp., 51. un 65. punkts), 1996. gada 23. maija spriedumu lietā C-5/94 *Hedley Lomas* (*Recueil*, I-2553. lpp., 25. un 32. punkts), 1999. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-140/97 *Rechberger* u.c. (*Recueil*, I-3499. lpp., 72. punkts).

kuru atsauce veikta apstrīdētajā spriedumā un uz kuru tieši norāda arī pati apelācijas sūdzības iesniedzēja. Turpretī tā iebilst, ka Pirmās instances tiesa kļūdaini ir piemērojusi šo judikatūru šajā lietā.

91. Tomēr man liekas, ka šī pamata pirmajā daļā (skat. iepriekš šo secinājumu 85. punktu), kurā apelācijas sūdzības iesniedzēja paudusi uzskatu, ka šajā lietā pastāv prasītā cēloņsakarība attiecībā uz faktu, ka, ja Komisija nebūtu pieņēmusi lēmumu lietā "Cements" attiecībā uz *ABZK* un *Nordcement*, pēdējai nebūtu jāceļ prasība par tiesību akta atcelšanu un jānodibina banku garantijas, apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzījusi atšķirīgu cēloņsakarības koncepciju no tās, kas ir izsecināma no Kopienu judikatūras. Šķiet, ka ar šādu argumentu — kas ir pieņemams, jo skar tiesību jautājumu — tiek izteikta koncepcija, saskaņā ar kuru, lai pastāvētu minētā cēloņsakarība, ir *pietiekoši*, lai prettiesiska rīcība būtu nepieciešamais nosacījums (*condicio sine qua non*) tam, lai radītu zaudējumus, tādā ziņā, ka tie nebūtu radušies, neesot šādai rīcībai.

92. Tomēr ir skaidrs, ka šāda pārāk plaša cēloņsakarības koncepcija, kurai ir noteikts atbalsts dažu dalībvalstu ārpuslīgumiskās atbildības tiesībās, tomēr netiek atbalstīta Kopienu judikatūrā EKL 288. panta otrās daļas izpratnē. Faktiski pēdējā, kā tas tika norādīts šo secinājumu 89. punktā, ierobežo Kopienas atbildību ar zaudējumiem, kas izriet tieši vai pat *pietiekami* tieši no attiecīgās iestādes prettiesiskas rīcības, izslēdzot, ka minētās atbildības rezultātā tiek segti zaudējumi, ko veido tikai attālinātas šādas rīcības sekas [51].

93. Šī apelācijas pamata pirmā daļa, manuprāt, ir noraidāma.

94. Šī apelācijas pamata ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzēja tomēr izvirza arī citus argumentus (skat. šo secinājumu 86. un 87. punktu), kuros nav paredzēta cēloņsakarības koncepcija, kas balstīta vienīgi uz ideju par obligāto nosacījumu [*condicio sine qua non*] un šķiet loģiski saderīga ar šaurāko cēloņsakarības koncepciju. Minētie argumenti tiek vērsti uz to, lai parādītu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas lēmums nodibināt banku garantijas nav pārtraucis (tiešo) cēloņsakarību starp lēmumu lietā

51 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Dumortier* u.c./ Padome, 21. punkts.

"Cements" un zaudējumiem, kas saistīti ar minēto garantiju iegūšanu.

95. Atgādinu, ka Pirmās instances tiesa šai lietā ir izslēgusi šādas sakarības esamību, pamatojoties uz to, ka izvēle iegūt banku garantijas, nevis samaksāt sodu uzreiz bija "uzņēmumu brīvā griba" un "līdz ar to tai nebija obligāta un no lēmuma lietā "Cements" izrietoša rakstura" [52].

96. Šķiet, ka ar šādu pamatojumu tiek pausts uzskats, saskaņā ar kuru personas, kam nodarīti zaudējumi, darbība, kas veikta pēc iestādes prettiesiskas rīcības, veido vienu no zaudējumu rašanās cēloņiem, kas pārtrauc cēloņsakarību starp minēto [iestādes] rīcību un zaudējumiem, jo šī paša [personas, kam nodarīti zaudējumi] rīcība nav iestādes rīcības *nepieciešamās* sekas, bet gan brīvās gribas izpausme tiktāl, ciktāl tā nav obligāta tam, kam ir nodarīti zaudējumi. Šāda izvēle tiek nostādīta starp iestādes rīcību un zaudējumiem tādā veidā, ka pēdējie ir tikai netiešas un attālinātas iestādes rīcības sekas.

97. Tomēr šī apelācijas pamata otrajā un trešajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka lēmums nodibināt banku garantijas šajā lietā nav pieņemts pēc brīvas gribas, kā to ir nospriedusi arī Pirmās instances tiesa, bet gan piespiedu kārtā. Šajā sakarā apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka banku garantiju nodibināšana atbilda, pirmkārt, pienākumam izpildīt Komisijas prasību būt pārliecinātai par naudas soda samaksu un, otrkārt, "pienākumam samazināt zaudējumus", kas esot personai, kurai ar prettiesisko aktu ir nodarīti zaudējumi.

98. Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai šādi argumenti var tikt izskatīti apelācijas instancē, vai arī tie tomēr nav pieņemami sakarā ar to, ka ar tiem tiek apstrīdēta apstrīdētajā spriedumā ietverto faktu noskaidrošana vai izvērtējums.

99. Neuzskatu, ka ar šiem argumentiem apelācijas sūdzības iesniedzēja apšauba Pirmās instances tiesas izmantoto interpretācijas veidu — kas man liekas pārāk ierobežojošs — saskaņā ar kuru zaudējumi pietiekoši tiešā veidā izriet no iestādes rīcības tikai tad, kad tie ir rīcības nepieciešamās sekas. Šķiet, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja, kas vairs neizvirza atšķirīgo cēloņsakarības koncepciju, tikai iebilst pret to, ka Pirmās instances tiesa kā pēc brīvas gribas un ar neobligātu raksturu ir kvalificējusi lēmumu nodibināt bankas garantijas, ko pieņēmis uzņēmums,

52 — Apstrīdētā sprieduma 123. un 124. punkts.

kuram tika piespriests samaksāt naudas sodu.

100. Ir jānoskaidro, vai šāda kvalifikācija ir Pirmās instances tiesas veiktās *faktu izvērtēšanas* sekas, kas kā tādas ir izslēgtas no Tiesas kontroles, vai tā vairāk ir *faktu juridiska kvalifikācija*, kuru var apstrīdēt Tiesā.

101. Uzskatu, ka, neskatoties uz to, ka tas ir būtiski cēloņsakarības esamības šajā lietā pārbaudei, runa vēl joprojām ir par faktu juridisko kvalifikāciju, kas nozīmē minēto apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentu pieņemamību. Tomēr, manuprāt, pēc būtības šie argumenti nav pamatoti.

102. Faktiski, pirmkārt, banku garantiju nodibināšana, manuprāt, nevar tikt uzskatīta par priekšmetu alternatīvam pienākumam, kāds bija sodītajam uzņēmumam. Kā to ir pareizi norādījusi Pirmās instances tiesa, uzņēmumam, kuram ar Komisijas lēmumu ir uzlikts naudas sods, ir juridisks pienākums nodrošināt naudas soda samaksu lēmumā noteiktā termiņa ietvaros, izņemot gadījumu, kad Pirmās instances tiesa aptur lēmuma iedarbību. Banku garantiju nodibināšana turpretī ir tikai izvēles iespēja, kuru Komisija piedāvā sodītam uzņēmumam, lai nodrošinātu pagaidu, t.i., uz laiku, kamēr naudas sodu uzliekošais lēmums tiek pārbaudīts tiesā, iespēju atlikt minētā pienākuma izpildi.

103. Naudas soda samaksa un bankas garantijas nodibināšana līdz ar to šajā lietā nevar tikt aplūkotas vienādā kontekstā; ir jāprecizē, ka tāda interpretējoša nostāja, kuru es aprakstīju šo secinājumu 96. punktā, ar šajā gadījumā aplūkotajiem apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentiem netiek apstrīdēta un līdz ar to šīs procedūras ietvaros nav jāpārbauda tās pamatotība.

104. Otrkārt, ja ir pareizi, ka saskaņā ar dalībvalstu tiesību sistēmām kopīgo vispārējo principu personai, kam nodarīts kaitējums, lai sev nekaitētu, ir jāpierāda, ka tā rīkojusies ar atbilstošu rūpību, lai ierobežotu zaudējumu apmēru[53], manuprāt, ir pārmērīgi uzskatīt, ka uzņēmumam, kuram ticis pretiesiski noteikts samaksāt naudas sodu, ir pienākums nodibināt bankas garantijas, ja vien jau sākumā [*ex ante*] nav zināms, ka

53 — 1992. gada 19. maija spriedums apvienotajās lietās C-104/89 un C-37/90 *Mulder* u.c./Padome un Komisija (*Recueil*, I-3061. lpp., 33. punkts), iepriekš minētais spriedums lietā *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (85. punkts) un 2000. gada 16. marta spriedums lietā C-284/98 P Parlaments/*Bieber* (*Recueil*, I-1527. lpp., 57. punkts).

bankas garantijas, iespējams, radīs mazākus zaudējumus par tiem, kas Komisijai būs jāatlīdzina.

105. Tātad es ierosinu Tiesai noraidīt tos apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītos argumentus, kas ir vērsti uz to, ka pretēji Pirmās instances tiesas nolemtajam apstrīdētajā spriedumā lēmums nodibināt šajā lietā banku garantijas bija pienākumu uzliekošs lēmums un *būtībā* tas nevar pārtraukt cēloņsakarību starp lēmumu lietā "Cements" un prezumētajiem zaudējumiem.

106. Šī apelācijas pamata trešajā daļā (skat. šo secinājumu 87. punktu) tomēr tiek izvirzīts vēl viens iebildums, kas pamatots nevis ar tā dēvēto "pienākumu samazināt zaudējumus", kāds ir prettiesiska akta adresātam, bet ar kaitīgo seku, kas izriet no lēmuma lietā "Cements", mazināšanu banku garantiju nodibināšanas veidā [54].

107. Ir jānorāda, ka šāda iebilduma mērķis ir atspēkot argumentāciju, ar kuru Pirmās instances tiesa apstrīdētajā spriedumā attiecībā uz cēloņsakarības esamību ir izslēgusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja varētu paļauties uz netaisnas iedzīvošanās aizlieguma principu, lai saņemtu banku garantiju izdevumu atlīdzinājumu. Minētā argumentācija apstrīdētā sprieduma 130. punktā ir izteikta šādi:

"[..] ir jākonstatē, ka [..] Komisijas atteikums segt izdevumus sakarā ar bankas garantijas iegūšanu nerada Komisijai nekādu netaisnu iedzīvošanos, jo maksa par minētās bankas garantijas iegūšanu tika samaksāta nevis Kopienai, bet gan trešajām personām. Šādu atlīdzināšanu nekādā gadījumā nevar pamatot ar pienākumu ievērot vispārējo principu, kas aizliedz netaisnu iedzīvošanos. Gluži pretēji, ja Komisijai būtu jāatlīdzina ar bankas garantijas iegūšanu saistītie izdevumi, tas ļautu iesaistītajam uzņēmumam atgriezties situācijā, kādā tas bija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, bet Komisija savukārt nonāktu neizdevīgā stāvoklī, jo tai būtu jāatlīdzina minētajam uzņēmumam summas, ko tā nav saņēmusi." [55]

54 — Skat. apelācijas sūdzības 63. punkta beigu daļu.

55 — Apelācijas sūdzības iesniedzēja prasības pieteikuma Pirmās instances tiesā 20. punktā bija skaidri atsaukusies uz principu, kas aizliedz netaisnu iedzīvošanos, un šī principa piemērošanu Pirmās instances tiesā, lai apstiprinātu Komisijas pienākumu atmaksāt kavējuma procentus par prettiesiski uzlikto un izpildīto sodu 2001. gada 10. oktobra spriedumā lietā T-171/99 *Corus UK*/Komisija (*Recueil*, II-2967. lpp.).

108. Ir jāuzsver, ka netaisnas iedzīvošanās aizliegums, kas ir vispārīgs Kopienu tiesību princips un ir saistošs arī Kopienai [56], šajā lietā nevar būt autonoms apelācijas sūdzības iesniedzējas prasības pieteikuma piespriest Komisijai atmaksāt tai banku garantiju izdevumus pamats. Šī prasība, kā tas ir norādīts apstrīdētajā spriedumā un kā tas skaidri izriet arī no apelācijas sūdzības, ir zaudējumu atlīdzības prasība, kas ir pamatota ar EKL 288. panta otrajā daļā noteikto Kopienas ārpuslīgumisko atbildību. Turpretī vispārīgam netaisnas iedzīvošanās aizlieguma principam šajā lietā ir būtiska nozīme kā cēloņsakarības nosacījuma, lai augstākminētā atbildība varētu iestāties, interpretācijas kritērijam. Faktiski minētā nosacījuma izvērtēšanas ietvaros, kā es to iepriekš esmu atspoguļojis, Pirmās instances tiesa ir minējusi arī iepriekšējā punktā izklāstītos apsvērumus, kurus apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīd Tiesā trešā apelācijas pamata, kas arī attiecas uz šāda nosacījuma esamību, ietvaros.

109. Būtībā apelācijas sūdzības iesniedzējas šajā lietā izskatītie iebildumi pret analīzi, ar kuru Pirmās instances tiesa ir izslēgusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja varētu lietderīgi atsaukties uz vispārējo principu par netaisnas iedzīvošanās aizliegumu, manuprāt, ir jāsaprot kā vērsti uz to, lai tiktu atzīts, ka Komisijas prettiesiskajai rīcībai sekojošais lēmums nodibināt banku garantijas tiktāl, *ciktāl tas ir samazinājis zaudējumu apmēru*, nevar tikt uzskatīts par spējīgu pārtraukt tiešo cēloņsakarību starp pārkāpumu un zaudējumiem, turklāt neatkarīgi no tā brīvas gribas vai piespiedu rakstura; pretējā gadījumā tas būtu pretrunā ar iepriekš minēto vispārējo principu.

110. Šāds iebildums, ar kuru tiek izvirzīts tiesību jautājums un kas tādējādi ir pieņemams apelācijas stadijā, manuprāt, ir jāaplūko nopietni.

111. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka *ABZK* un *Nordcement*, naudas soda samaksas vietā nodibinot banku garantijas, ir varējušas izvairīties no banku aizdevuma ņemšanas, lai varētu iegūt līdzekļus šim maksājumam. Ja turpretī tās būtu paņēmušas aizdevumu, Komisijai saskaņā ar EKL 288. panta otrajā daļā noteikto atlīdzību par zaudējumiem būtu jāatlīdzina apelācijas sūdzības iesniedzējai procenti, kas būtu uzkrājušies par šādu aizdevumu, atskaitot no tiem ienākumus no procentiem, kurus iestāde varētu saņemt par iekasētajām naudas soda summām. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskatiem šī starpība katrā ziņā būtu lielāka par banku garantiju izdevumiem.

56 — 1990. gada 10. jūlija spriedums lietā C-259/87 Grieķija/Komisija (*Recueil*, I-2845. lpp., kopsavilkuma publikācija, 26. punkts). Skat. arī iepriekš minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Corus UK*/Komisija, 55. punkts, un Pirmās instances tiesas 2004. gada 23. novembra spriedumu lietā T-166/98 *Cantina sociale di Dolianova* u.c./Komisija (Krājums, II-3991. lpp., 160. punkts).

112. Tāpat kā apelācijas sūdzības iesniedzēja, arī es uzskatu, ka Pirmās instances tiesa ir kļūdaini izslēgusi jebkādu netaisnu Kopienas iedzīvošanos, pamatojoties uz to, ka minētie izdevumi tika samaksāti nevis Kopienai, bet gan trešajām personām (bankām), un uzsverot, ka minēto izdevumu atlīdzināšana nepamatoti nostādītu Komisiju nelabvēlīgā situācijā, jo tai būtu jāatlīdzina minētajam uzņēmumam summas, ko tā nav saņēmusi.

113. Paužot šādu argumentāciju, Pirmās instances tiesa nav pamanījusi faktu, ka "iedzīvošanās" var notikt ne tikai tad, kad ieinteresētā persona gūst labumu no sava īpašuma palielināšanās, bet arī, kad tā gūst labumu no savu saistību (parādu) samazināšanās. Pirmās instances tiesa ir kļūdaini balstījusies uz faktu, ka Komisija nav saņēmusi nekādus maksājumus, lai gan tai, manuprāt, būtu bijis jāizskata parādu situācija (atlīdzināmie zaudējumi), kas rastos Kopienai gadījumā, ja prettiesiski noteiktais naudas sods būtu samaksāts.

114. Manuprāt, ja tiktu pierādīts, pirmkārt, ka finanšu tirgu un sodīto uzņēmumu stāvoklis faktiski būtu tāds, ka ar banku garantiju nodibināšanu varētu izvairīties no zaudējumu (tādu, kas netiktu segti ar vienkāršu Komisijai piespriesto nokavējuma procentu no naudas soda summas atmaksu [57]), kas būtu lielāki par banku garantiju izdevumu summu, rašanās, un, otrkārt, Kopienai būtu jāatbild par šiem zaudējumiem saskaņā ar EKL 288. panta otrajā daļā noteikto atbildību par prettiesisku rīcību, apelācijas sūdzības iesniedzējai saskaņā ar šo tiesību normu būtu tiesības uz šādu izdevumu atlīdzinājumu no Kopienas.

115. Faktiski, pat ja persona, kam nodarīti zaudējumi nolaidīgas rīcības dēļ un kas bijusi līdzatbildīga par tai nodarītajiem zaudējumiem, ar noteiktiem nosacījumiem var pārtraukt cēloņsakarību starp pārkāpumu un zaudējumiem, tomēr tas neattiecas uz šīs pašas personas rīcību, kas tomēr atbilst rūpības kritērijiem un kā rezultātā, izmainot no pārkāpuma izrietošo notikumu gaitu, tiek nodarīti zaudējumi, kas ir atšķirīgi un mazāki par tiem zaudējumiem, kas pretējā gadījumā

57 — Šāds maksājums kopā ar nepamatoti samaksātās naudas soda summas atlīdzināšanu saskaņā ar EKL 233. pantu tiek uzlikts Komisijai, veicot vajadzīgos pasākumus, lai pildītu spriedumu, kas atceļ vai samazina naudas sodu, kas ir uzlikts par EKL konkurences normu pārkāpumu. Skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedumu lietā T-48/00 *Corus UK*/Komisija (Krājums, II-2325. lpp., 223. punkts) un 2005. gada 4. maija rīkojumu lietā T-86/03 *Holcim (France)*/Komisija (Krājums, II-1539. lpp., 30. punkts).

rastos prettiesiskās rīcības dēļ un kas būtu jāatlīdzina [58].

116. Citiem vārdiem sakot, personas, kam nodarīti zaudējumi, pietiekami rūpīgas rīcības, kas var novērst zaudējumus vai samazināt to apmēru, gadījumā Kopienas atbildības (par prettiesisku rīcību) par šai personai radītiem izdevumiem vai citiem zudumiem analīzē ir jāpārbauda tiešas cēloņsakarības esamība nevis starp pārkāpumu un iepriekš minētajiem izdevumiem vai citiem zudumiem, bet gan starp pārkāpumu un novērstiem atlīdzināmiem zaudējumiem.

117. Tomēr ir jāpiebilst, ka tiesības uz izdevumu vai zudumu, kas radušies personai, kas ir prettiesiskās rīcības adresāte, ar pietiekošu rūpību mēģinot novērst zaudējumus, atlīdzināšanu pastāvēs — vismaz novērsto atlīdzināmo zaudējumu kopsummas ietvaros — pat gadījumā, ja šie izdevumi vai zudumi izrādītos vienādi vai lielāki par iepriekš minēto kopsummu.

118. Līdz ar to šo secinājumu 107. punktā atspoguļotie apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītie iebildumi pret Pirmās instances tiesas argumentāciju man šķiet pamatoti.

119. Ja Tiesa pretēji manis ieteiktajam pieņemtu otro apelācijas pamatu, arī trešais apelācijas pamats tikko minēto robežu ietvaros, manuprāt, būtu jāpieņem.

Par zaudējumu atlīdzības prasības būtību

120. Saskaņā ar Tiesas Statūtu 61. pantu, ja apelācija ir pamatota un Tiesa atceļ Pirmās

58 — Šajā sakarā, man liekas, ir būtiski norādīt, ka abos divos šodienas pazīstamākajos zinātnieku mēģinājumos kodificēt Eiropas tiesību principus attiecībā uz civiltiesisko atbildību (mēģinājumi, kas tika īstenoti ar nacionālo sistēmu salīdzinošo analīzi un vērsti uz to, lai veicinātu pārdomas un sagatavotu pamatni nākotnes galīgajai saskaņošanai un vienādošanai) — pirmais ir *European Group on Tort Law* (Eiropas civiltiesiskās atbildības tiesību centrs, turpmāk tekstā — "*EGTL*"), Vīnē, izstrādātais (skat. http://www.egtl.org) un otrais ir *Study Group on a European Civil Code* (Eiropas Civilkodeksa studiju grupa, turpmāk tekstā — "*SGECC*"), Osnabrikā, izstrādātais (skat. http://www.sgecc.net) — ir ietverts pants, saskaņā ar kuru ir jāatlīdzina saprātīgi veikti izdevumi, lai izvairītos no zaudējumiem vai mazinātu to apmēru. Skat. *EGTL* izstrādāto Eiropas tiesību principu attiecībā uz civiltiesisko atbildību 2:104. pantu (2005. gada maija redakcijā) un *SGECC* izstrādāto Eiropas tiesību principu attiecībā uz civiltiesisko atbildību 6:302. pantu (2006. gada novembra redakcijā).

instances tiesas lēmumu, tā var pati pieņemt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija, vai nodot lietu atpakaļ sprieduma taisīšanai Pirmās instances tiesā.

121. Ņemot vērā manus secinājumus par otro apelācijas pamatu, kuri ir pietiekoši, lai pamatotu visu apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumu noraidīšanu, pieņemot, ka otrais un trešais apelācijas pamats tiks pieņemti, attiecībā uz iepriekš minētās tiesību normas piemērošanu no Tiesas puses es aprobežošos tikai ar vienu piezīmi.

122. Apelācijas sūdzības iesniedzēja, kas lūdz Tiesu izlemt pēc būtības, piespriežot Komisijai atlīdzināt banku garantiju izdevumus kopā ar nokavējuma procentiem, bez apgalvojumiem gan Pirmās instances tiesā, gan Tiesā nav sniegusi nekādus pierādījumus par faktu, ka banku garantiju nodibināšanas vietā notikusī naudas soda samaksa varētu radīt atlīdzināmos zaudējumus, kas netiktu segti ar Komisijas veikto nokavējuma procentu no naudas soda summas samaksu. Apelācijas sūdzības iesniedzēja ir atturējusies no būtiskas informācijas un pierādījumu sniegšanas kā par *ABZK* un *Nordcement* vajadzību ņemt aizdevumus, lai samaksātu naudas sodu, tā arī par parādu procentu, kas tiktu aprēķināti par šādiem aizdevumiem, apmēru.

123. Šāda piezīme, kas, manuprāt, neļauj mainīt apstrīdētā sprieduma pamatojumu, kas ļautu izvairīties no šī sprieduma atcelšanas, balstoties uz trešo apelācijas pamatu [59], pēc manām domām, var pamatot, ka Tiesa gadījumā, ja tā apstrīdēto spriedumu atceltu, galīgi un pēc būtības izšķirtu prāvu, noraidot apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību par zaudējumu atlīdzību.

Par tiesāšanās izdevumiem

124. Saskaņā ar Reglamenta 122. panta pirmo daļu, ja apelācija ir noraidīta, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem. Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

59 — Atgādinu, ka saskaņā ar Kopienu judikatūru Pirmās instances tiesas pieļautās tiesību kļūdas neatņem apstrīdētajam spriedumam tā saistošo spēku, ja sprieduma rezolutīvā daļa izrādās balstīta uz citiem *tiesību* argumentiem (šajā sakarā skat. 1998. gada 2. aprīļa spriedumu lietā C-367/95 P Komisija/*Sytraval* un *Brink's France* (*Recueil*, I-1719. lpp., 47. punkts), iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/*Camar* un *Tico*, 57. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā C-93/02 P *Biret International*/Padome (*Recueil*, I-10497. lpp., 60. punkts)). Manis tekstā minētā piezīme tomēr attiecas uz faktu noskaidrošanu un attiecīgo pierādījumu izvērtēšanu, nevis uz Pirmās instances tiesas veikto faktu juridisko kvalifikāciju.

125. Ņemot vērā, ka es ierosinu Tiesai noraidīt apelāciju un ka Komisija ir prasījusi atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, apelācijas sūdzības iesniedzējai jāpiesprież atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Secinājumi

126. Ņemot vērā iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai lemt šādi:

apelācijas sūdzību noraidīt;

apelācijas sūdzības iesniedzēja atlīdzina tiesāšanās izdevumus.